

dva do tri mesece; cepiči pa se morajo rezati le od dobrih in žlahnih plemen. Jaz imam cepove, ki jih napravljam prav veliko sort in vsako z imenom; vsake sorte jih dam za 5 krajcarjev toliko, da se lahko 10 dreves požlahni. Lahko jih pošljem kolikor jih kdo poželi, na pismo po pošti.

Še zmirom nekteri ljudje trobijo, da jim sadje ne raste. Al tega ne čutijo, da so sami tega krivi, večidel s tem, da premajhne jame kopljejo in drevesa le v luknje vtikujejo, jama mora biti cel seženj (klaftro) široka, pa le en čevelj globoka; na dnu se jej mora dva ali tri palce debelo nagnojiti z lesenim gnojem, na ta gnoj se dene malo dobre vrhne rušnje ali pa prsti, potem se še le drevesce postavi, in zdaj se korenine lepo nã vse plati razgrnejo; potem pa se dene drobne in dobre prsti na korenine. Pregloboko se ne sme saditi, da solnce bolj ogreva korenine. Ako je po tej postavi drevo vsajeno, lahko mu zažugaš, da tukaj in v vsaki pusti zemlji mora rasti. Ko enkrat drevesce okrepčá in korenine se zaredijo in močne postanejo, potem tečejo tudi rade po pusti zemlji, da je le prav vsajeno in jama zadosti široko skopana, da prve tri ali 4 leta po zrahljani zemlji njegove korenine tečejo. Ako je jama premajhna, prvo leto korenine ne morejo v pretrdo zemljo in drevesce vgasne. Zatoraj pa po krivici pravijo ljudje: „pri nas sadje ne raste!“

Zaredil sem veliko sort žlahnih plemen hruševih, visokih in pritličnih; visoke cenim po 40, pritlične po 30 kr. Jablanke, tudi čez seženj visoke, po 30 kr. Cepljene češplje, visoke in pritlične veliko sort po 33 kr. Imam tudi veliko število murv, po 4 sežnje dolge, take za platove dajem po 3 krajc., visoke po 20 kr. Naj se tedaj oglasi, kdor drevja potrebuje; obljubim pošteno postrežbo.

Letos, ko je kopna zima, bode dobro, da se drevje presaja, dokler je še mrtvo; prvo leto bode že poganke naredilo, ker se zemlja s koreninami bolje združi.

Na Kokrici pol ure nad Kranjem.

Andrej Net, po domače Mihovec.

Gospodarska skušnja.

Greda v sodu in piramida v kleti.

Salata je sploh priljubljena in zdrava jed; tudi pozimi jo imamo radi, če tudi je nekoliko trja in bolj grenka. Zato se napravljajo v kleti gredice, tružice itd. Al lahko se naredi greda za salato v sodu.

Ako vzameš kak star sod ali pa kako lajto, ki ima le spodnje dno, izvrtáš s strešnikom (svedrom) krog in krog kake 4 palce od tal vrsto lukenj po kaka 2 palca saksebi; nasuješ prsti zmešane s peskom do izvrtanih lukenj; vtakneš v vsako luknjo korenino endivije ali cikoriije (regrata) tako, da tanjši konec gleda proti sredi sode, rast pa iz luknje; 4 palce više izvrtáš drugo vrsto, nasuješ zopet prsti, vtakneš ravno tako drugo vrsto korenin in tako delaš do vrha sode in vselej po malem zalivaš prst in rastlike: imel bodeš gredo v sodu, ki bode v dveh ali treh tednih ozelenela in za celo družino salate dala, ki jo bodeš lahko porezal okrog sode.

Pa tudi brez sode v podobi piramide se dá taka greda napraviti. Naredi se v kleti greda kakorkoli velika, štirovoglata ali pa okrogla, s prstjo, zmešano s peskom. Ob robu grede polagajo se krog in krog salatne korenine tako, da gleda koren proti središču, rast pa ven; na to se dene dva palca više ravno take zemlje kakor prej; potem se položi druga vrsta salatnih korenin ravno tako kot poprej; potem nameče se zopet za dva palca više zemlje in na vrh ob robu spet pola-

gajo se korenine, in tako zvršuje se piramida, ako vsaki novi naklad naredi se oži in se tudi sproti nekoliko zaliva. Dobro je, da se polagajo večje in močnejše korenine bolj v spodnjih vrstah, slabejše pa v zgornjih. V kakih 2 ali treh tednih stala bode v kleti lepa piramida same salate, ktera se porezuje del za delom. Predno se porabi prva rast, dorastla je že druga. Obljubim, da ta piramida bode ti več koristila, nego vse egiptovske.

Nova detelja.

Bokharaška velika detelja.

V časniku družbe kmetijske tirolske se priporoča ta detelja tako-le: Bokharaška detelja je prav za to vstvarjena, da nadloge pomanjkanja živinske klaje kar hitro odstrani, kajti sponaša se bogato ne le na dobri, temuč tudi na vsaki lahki zemlji in celó v takošni, kjer bela deteljica ne raste. Seje se kmalu po končani zimi; v prvem letu se 3 do 4krat, v drugem letu 5 do 6krat kosí. Dá se sejati pod ječmen in oves. Z ovsom skupaj pokošena, daje izvrstno klajo konjem, pa tudi za molzne krave in ovce je kaj dobra. En funt colne vage izvirnega tega semena veljá 2 gold. Manj kot četrť funta se ne prodaja. Dobiva se brž pri trgovcu Ferdinandu Bieck-u v Schwedt-u (Schwedt a. O.); pismu se mora priložiti tudi denar.

Gospoda Mayr in Metz

sta na tržaški cesti zunaj Ljubljane osnovala velik vrt, v ktereга sta zasadila mnogovrstno sadno in drugo drevje, trte, smokve, špargelj, lepotično grmovje, žita, cvetlice, vsake sorte zelenjad in sočivje — na kratko rečeno vse, kar kdo iz vrta za vrt potrebuje. Kdor pa se bolj na drobno prepričati hoče, kaj vse se lahko dobiva iz tega velikega vrta, naj piše omenjenima gospodoma v Ljubljano, da mu pošljeta cenilnik (Preisverzeichniss) svojih pridelkov, ki sta ga ravnokar v nemškem jeziku na svetlo dala. Rada mu bosta postregla, ker njuna vrtnarija hoče biti velika trgovska vrtnarija, kakor jih nahajamo v drugih deželah, pri nas pa take kupčijske naprave do zdaj še nismo imeli. Na tem vrtu se ponuja prilika tudi mladenčém, ki se hočejo izuriti v mnogih razdelkih sadjereje in vrtnarstva. Priporočamo tedaj to napravo pozornosti naših posestnikov.

Sadje- in vinorejska šola pri Mariboru.

Šola se začne 1. dan prihodnjega meseca in bo imela s pripravljavnim letom vred tri tečaje. Nauk bode obsegal: 1) Dopolnovanje tega, kar se v ljudski šoli uči, toraj: čitanje, pisanje, številjenje, vaje v besedi in pisavi in v tem, kako da se navadni računi vodijo. 2) Iz prirodoslovja: početni nauk v fiziki, kemiji in zemljeznanstvu; potem živalstvo in rastlinstvo s posebnim ozirom na one pridelke, o katerih se bode v šoli učilo. 3) Iz matematike: najpotrebniše stvari za dejansko zemljemerstvo (geometrijo), poljedelstvo, zravnavanje (niveliranje), za risanje obrisov (planov) drenaže. 4) Učni predmeti zlasti tej šoli pripadajoči: vinoreja, kletovanje z nabijanjem in pripravljanjem sodov, sadjereja, zeljenjarstvo, čbelarstvo in obrtnija za hišne potrebe. 5) Občno kmetijstvo s posebnim ozirom na male posestnike; učenci bodo opravljali dotična dela sami na zemljišču, ki pripada zavodu. Po dovršenem tretjem tečaju dobijo učenci odhodno spričevalo o napredku v vsakej stroki, o marljivosti in delavnosti.

Sprejemajo se v to šolo pred vsem Štajarci, kateri so sedemnajsto leto in ljudsko šolo dovršili. Kdor je spodnjo gimnazijo, nižo realko, mestjansko ali kmetijsko šolo dobro dognal, ali pri posebni skušnji dokaže, da ima dovolj pričetnih znanosti, more takoj v drugi tečaj stopiti. Učenci tega zavoda imajo ali štipendije ali pa ob svojem živé. Štipendisti dobivajo v zavodu stanovašče, obleko in živež. Učenci, ki ob svojem živé, morejo le, kolikor še bo prostora ostalo, v zavod se sprejeti in plačajo za preskrbovanje 200 gld., toda za obleko sami skrbé. Ti kakor tudi vsi drugi zunaj zavoda bivajoči učenci plačajo vsakega pol leta naprej 24 gold. učnine; oproščenje more le deželni odbor dovoliti. Deželni odbor sprejema one, katerim se štipendije podelijo, pa tudi one, za ktere okrajni zastopi, društva ali zasebniki brezplačna mesta ustanovijo, za ktera imajo pravico, prosilce deželnemu odboru predstavljati (prezentirati). —

Dobro bo — po pravici pravi „Slov. Gosp.“ — nekoliko počakati, da vidimo sad te šole in zlasti, kakošen da bode poduk? Čudno je, da naučni načrt čisto molčí o slovenskem jeziku! To je, kar nam dvome vzbuja, ali bo ta naprava za nas Slovence res koristna? Tudi učnina letnih 48 gold. je vse previsoka! Kdo bo zmagal stroške, ki znašajo na leto blizo 300 gold.! Če se je hotelo posebno na manjše posestnike gledati, morala bi tudi vsaj učnina veliko ceneja biti. — Kakor pa zdaj stvar stoji, morejo le — premožni Nemci svoje sinove v to šolo poslati“. — Tedaj spet le šola „ad majorem Germaniae gloriam“! Potlej pa pravite: „Slovenec je neumen; ne zna napredka“. Gotovo je slovenski Štajarec bistrejše glave nego nemški, česar se vsak lahko prepriča, kdor se čez Mürzthal na kolah pelje čez Semering na Dunaj; al če Slovencu zapirate šole, kako neki more svoj talent rabiti za napredek?

Na koliko dobri stojijo zakupniki (najemniki) občinskega lova za poškodbe po divjačini.

Grof Alfred Ch. je na dražbi dne 26. junija 1869. leta od c. kr. okrajnega poglavarja v St. V. v zakup (najem, štant) vzel lovsko pravico E.-ske občine za ponujeno zakupnino. V §. 10. zakupne pogodbe se je grof zavezal, neposrednje dober stati za vsako škodo, katero stori divjina brez izjeme plemena poljskim pridelkom in sadnemu drevju zemljiških posestnikov in škodo v dveh dneh pozvedeti.

Med tem, ko je bila lovska pravica v zakup vzeta, so trije zemljiški posestniki Anton H., Janez W. in Neža N. iz St. Ožbalta po zajcih veliko škodo na svojih sadnih drevesih trpeli. Ker se je grofovsko oskrbnništvo v E. vstavljalo, zahtevano škodo povrniti, so se zemljiški posestniki obrnili do c. kr. okrajnega glavarja v St. V., kateri je škodo po komisiji pozvedeti dal in na podlagi pozvedka te reči z odločbo dne 1. julija 1871., nanašaje se na ministerski ukaz dne 14. julija 1859. (drž. zak. št. 128) spoznal. Alfred grof Ch. kot lovski zakupnik je dolžen, Antonu H. škodo od 104 gold., Janezu W. škodo od 50 gold., in Neži N. škodo od 56 gold. 50 kr. storjeno na njihovih sadnih drevesih povrniti in komisijske stroške v znesku 12 gld. 30 kr. a. v. plačati. Ta odločba opira se na sledeče razloge: Lovska postava od 1786. leta (§§. 2 in 15) priznava zemljiškemu posestniku povračilo po divjini storjene škode; omenjeni trije posestniki imajo tedaj pravico do povračila škode vsled komisijskega zapisnika pozvedene, in Alfred grof Ch. je tem bolj vezan jo plačati, ker je to zavezo v dotični zakupni pogodbi vrh tega še naravnost prevzel.

Na pritožbo grofa Alfreda Ch. pa je deželna vlada v K. z ukazom dne 3. avgusta 1871. l. odločbo c. k. okrajnega glavarja iz sledečih razlogov zavrgla: Po §. 11 lovske postave 1849. leta imajo posamesni zemljiški posestniki svojo pravico do povračila po divjini storjene škode vtrjevati le zoper posamne in skupne osebe po navedeni postavi za lovstvo poklicane. Oblast loviti in streljati imajo pa razun slučajev v §§. 4 in 5 navedenih, po §. 6 le občine (soseske). Da občine imajo ali po zakupniku ali po izvedencih (§. 7) loviti in streljati, ne prenareja vodila, da imajo občine kot take oblast loviti in streljati, in pogodbe med občinami in zakupniki sklenjene nimajo nobene moči na razmere med občinami in zemljiškimi posestniki. Pravni nasledki iz zakupne pogodbe izvirajoči imajo le za občine in zakupnike vezavno moč, in sicer takošno, da občine, ktere po postavi posamesnim zemljiškim posestnikom za škodo po divjini storjeno neposrednje dobro stojé, smejo odškodovanje tirjati od zakupnikov po njih postavljenih. O tej odškodbi mora pa civilni sodnik odločevati, ker politični oblastniji gre po ministerskem ukazu dne 14. julija 1859. leta le odločevati o povračilih po divjini storjene škode zemljiških posestnikov zoper osebe, ki imajo oblast do lovsstva in med zakupnikom od njih postavljenim. Toraj ni pritožnik za škodo, storjeno Antonu H. in tovaršem, ampak občina v St. Ožbaltu zavezana; občini St. O. se vendar pridržuje pravica, odškodovanja iskati pri Alfredu grofu Ch. po redni pravni poti.

S to odločbo vendar niso zadovoljni bili niti oni trije zemljiški posestniki, niti C.-ska občina, čije je lov, temuč so zoper to podali pritožbo na ministerstvo. V pritožbi so sosebno spodbijali deželno-vladino tolmačenje §§. 6, 7 in 11 lovske postave 1849. leta. Da imajo pravico od zakupnika odškodovanje tirjati, nedvomno izhaja iz ministerskega ukaza 1852. leta, ker po §§. 1. in 10. se lovska pravica občinam odkazana ne sme drugače izvrševati, kot po zakupu, in po §. 3. navedenega ukaza je občina kot taka popolnoma izločena iz zakupa. Izrek deželne vlade, da zakupna pogodba nima nobene moči na zveze med občino in zemljiškimi posestniki, se razjasni le s tem, da je bil §. 10. zakupne pogodbe popolnoma prezrt: pravnoveljavna pogodba je po določbi deželne vlade popolnoma ovržena, pogodba, ki se v nobenem oziru nad postavo ne spotika. Napotenje na pravno pot podira popolnoma ukaz dne 14. julija 1859., kateri odločbo o vseh pravicah do povračila po divjini storjene škode izklevnično političnim oblastnijam odkazuje.

Ministerstvo je z odločbo dne 16. septembra 1871. leta pritožbo vslišalo in odločbo c. kr. okrajnega glavarja potrdilo, ko je odločbo deželne vlade ovrгло, njene razloge kot nevtrjene zavrniši, „ker na podlagi §. 11 lovske postave dne 7. marca leta 1869. v zvezi z ukazom dne 7. grudna 1852. leta imajo posamesni zemljiški posestniki svojo pravico do povračila po divjini storjene škode iskati zoper zakupnike lova kot osebe, ki imajo zasebno pravico do lova“.

„Pravnik slov.“

Politične pridige.

Spisuje Fr. Jaroslav.

„Delajte za narod slovenski, dokler ga kaj imate; kajti utegne se zgoditi, da ga bode iskali, pa ga ne bode več“.

Vsak človek ima svoje muhe; to nam spričuje naš Valentin Vodnik, ki piše, da „muhe so gnale ga v samostan“. Tudi jez imam svoje muhe, ki so izrojile